

Ольга СМОЛЬНИЦЬКА

ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА У ТВОРЧОСТІ ВІРИ ВОВК: УКРАЇНСЬКО-БРАЗИЛЬСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (36) 2016

УДК 821.161.2 Вовк

Смолянська О. Літературна казка у творчості Віри Вовк: українсько-бразильські зв'язки; 12 стор.; бібліографічних джерел – 19; мова – українська.

Анотація. У статті простежуються паралелі між українськими і бразильськими народними казками та відтворення такого синтезу в творах Віри Вовк. Доведено, що витоком казки у даному разі є міф, причому у випадку бразильської як менш розчленованої і більш архаїчної міф виступає особливо гостро. Простежено термінологічний дискурс для аналізу сприйняття феномену казки в українській, германській, іберійській і власне бразильській (індіано-африканській) свідомості. Наведено етимологію слова «казка» в різних мовах, з якими є контакт у Віри Вовк як поліглата.

Здійснено компаративний аналіз українських, бразильських, німецьких та інших мотивів. Розглянуто особливості народної і літературної казки. Наголошено на розповіданні казок як особливому ритуалі закритих громад. Залучається досвід народів, що мають не до кінця розчленовану свідомість, виводяться спільні архетипові риси.

Ключові слова: архаїчність, казка, міф, бразильський фольклор, термінологія, Віра Вовк.

Дослідження народної і літературної казки (як української, так і зарубіжної) набуває все більшої популярності в українському літературознавстві, причому вчених цікавлять проблеми як традиційної структури розповіді, так і сучасних обробок, як-от фантастики і фентезі (Р. Вербовий, Н. Логвіненко), у тому числі виокремлення казкових моделей у творах, на перший погляд, реалістичних або ж просто не пов'язаних із казкою (А. Григор'ян, О. Зозуля, Т. Качак, О. Панько); це стосується і поезії (О. Башкирова). З-поміж вітчизняних праць, присвячених казкознавству, а також архетипу, міфу і міфопоетиці, звертається увага на фрейдизм, юнгіанство, аналіз зашифрованого в казках обряду ініціації. Із сучасних показові розвідки Н. Анісімової, О. Астаф'єва [1], Л. Белехової, А. Білої, С. Волкової, Н. Горбач, О. Горбонос, В. Давидюка, Л. Дунаєвської, Н. Зборовської (†2011), Т. Здіховської, О. Зубенко, Ю. Коваліва, О. Тиховської, В. Ятченка та ін. Методологія сучасної гуманітаристики досить різноманітна, широка і спирається як на праці В. Проппа, так і на аналітичну психологію. З огляду на чинник несвідомого в поле зору потрапляє питання сновидіння (оніризму) як одне з умов казковості, чарівності. Проте багато питань, у тому числі контактного зв'язку української казки з іншими культурами, вимагають відповіді. Тому для аналізу обрано складну й елітарну творчість української письменниці в Ріо-де-Жанейро Віри Вовк (автонім Віра-Лідія-Катерина Селянська – WiraSelanski, 1926 р.н., Борислав). Улюблені жанри авторки: казка, притча, легенда (поетичні, прозові, драматичні [5]), – причому письменниця тяжіє навіть до синтезу родів (наприклад, повість «Сплкування з опалевим метеликом», 2012, де наявні віршовані вставки – монологи «метелички» Морфо), у цьому нагадуючи творчі пошуки Ріхарда Вагнера. Отже, казка, притча, легенда та ін. у В. Вовк часто перетікають одна в одну. В. Вовк поєднує в річищі на-

родного католицизму мотиви християнства, язичництва (передусім українського і бразильського), а також символи різних культур (німецької, французької, близькосхідної, античної тощо). Казковими персонажами постають як ідеалізовані герої або демонологічні істоти (відьма, вовкулака, упир тощо), так і християнські персоналії (святі), або навіть Смерть (згідно з містеріальним досвідом; утім, цей персонаж наявний і в казках різних народів). З огляду на великий контакт авторки з бразильською культурою і задіяння південноамериканських символів, образів тощо та їхнє переосмислення на українському ґрунті в статті до уваги беруться вибрані тексти (переважно поетичні).

Мета статті передбачає з'ясування у випадку В. Вовк українсько-бразильських психологічних, культурних тощо зв'язків у формуванні творчого методу казкотворення.

Відповідно ставляться **завдання**:

1) простежити формування поняття «казка» у свідомості різних народів;

2) провести паралелі з термінологічним визначенням «казка» у германських і романських мовах і, відповідно, різнокультурному сприйнятті;

3) проаналізувати зв'язок бразильського міфу з казкою в рецепції В. Вовк.

Для з'ясування особливостей казкового елемента в творчості В. Вовк і пов'язаності методу письменниці з традиціями українських (зокрема гуцульських) і бразильських казок слід провести теоретичний дискурс, що вкладають різні народи, знані авторці, у поняття казки. Оскільки базові мови В. Вовк німецька і португальська, то слід проаналізувати, яким чином формулюється визначення казки у германській та романській традиціях і як ці дефініції відповідають українському та латиноамериканському (передовсім бразильському) світогляду.

Передовсім це термінологія, адже слово «казка» має різну етимологію в багатьох народів.

Так, португальською мовою це *contos de fadas* (іспанською *cuento de hadas*); термін походить від лат. *fatum*. Звідси назва португальської музики фаду (*fado*), де головний елемент – печаль, ностальгія. Записуючи бразильські казки, португальські місіонери знайшли цьому жанру відповідник у своїй мові. І португальське, і суто бразильське сприйняття об'єднували меланхолія, відчуття фатуму, причому це стосується і південноамериканських міфів про метаморфози (наприклад, взаємна любов божества і смертної та перетворення людини на рослину; цей сюжет нагадує античність [11, с. 142 – 145]). Оскільки у бразильських казках часто фігурують духи та божества (причому часто розгнівані, яких слід задобрити – або «чорти»¹, за визначенням В. Вовк [8, с. 49]), і герой почувається залежним від вищих сил, зрозуміло, чому основним концептом визначення казки в обох випадках було обрано фатум. Із цим перегукується настрої вірша: «Цей смуток – архаїчний» [4, с. 58] (В. Вовк). Меланхолійність, архаїчність – риси, що наближають як іберійське, так і бразильське (індіанське та африканське) сприйняття. А ці риси не відповідають традиційному визначенню казки, яка в раціональному сприйнятті мусить мати щасливий кінець (незважаючи на винятки у світовому фольклорі і літературній традиції).

Ця архаїчність викликає у реципієнта негативні емоції (страх, роздратування), але водночас й інтерес, заінтригованість, причому неадаптований фольклор якраз може бути благодатним матеріалом навіть для терапевтичного аналізу. Наприклад, у сучасній португаломовній науці набуває популярності аналіз казок (*contos de fadas*) за Б. Беттельгаймом [17, с. 85 – 111], що свідчить про розширення меж апарату, адже німецькомовна й раніше заборонена методика виявилась успішною для досліджень.

Отже, бразильські казки, хоча й мають певні різновиди, які вкладаються в класифікацію сюжетів Аарне-Томпсона [16], проте здебільшого можуть називатися казками лиш умовно. Навіть традиційні сюжети (про Червону Шапочку, Попелюшку тощо) були завезені колонізаторами [15, с. 4], але трансформувалися відповідно до бразильських реалій – наприклад: «Хазяїн чарівного замку з казки про двох дівчат, добру і злу, перетворюється тут на Царицю Ягуарів. А вірна дружина, щоб розчаклувати свого чоловіка, перетвореного на оленя, повинна об'їздити його – точно так само, як дико-го коня в бразильському степу» [15, с. 4].

Португаломовна традиція відносить казку до жанру оповіді (*fábula*) і пояснює це *contos de fadas* як *historia fictia*, тобто оповідку фантастичну,

нереалістичну, вигадану; це споріднене з англійським терміном *fiction* – «фантастика» (антитеза – «нон-фікшн»). Слово «фікція» у слов'янських мовах має негативну конотацію («підробка»), як і слова «казка» або «фантастика» також можуть уживатися в значенні несправжнього, облудного і мати засуджувальний характер.

Німецький відповідник терміну «казка» (важливий для характеристики світогляду В. Вовк) – *Märchen*. Етимологія походить від «новина», «історія» (суголосне англ. *tale* і романському *fibula*, з якого пішов жанр фавль). Походить і від протогерманського кореня **mærgjo*, що має значення «показовий», «мальовничий», «знаменитий» [18]. Отже, змальовується подія не зовсім звичайна. Значення терміна на перший погляд побутове, але німецьке слово на позначення казки набуло і значення «чарівність», проте йде від практики заклинань, магічних обрядів (німецька мова показова, зокрема, полісемантичною лексикою). Тут можна згадати наведену В. Проппом паралель між казкою і прямим обрядом, причому дослідник стверджує, що ці паралелі нечасті [12, с. 10 – 11], причому з'ясований обряд може стати поясненням мотиву в казці [12, с. 13]. У зв'язку з цим цікавий факт із середньовісньонімецької мови: одне зі слів-джерел *merechun* означало «коротка віршована оповідка» (переклад визначення мій. – О. С., в оригіналі “*short verse narrative*” [18]). Отже, тут і ознаки пізніших фавль, шванків та ін., і саме заклинання як таке у формі віршів з метою впливу на слухача (причому ця поезія вже не алітераційна, а римована). Мета оповідача – і повідомлення («повідь»), і зачарування. Дуже близькі до первісного значення німецького терміна «чари», «магія», «зачарування» – тобто вплив і на реальність, і на психіку реципієнта. Виокремлюють *Kunstmärchen* – літературну казку, тобто дослівно «мистецьку» або «штучно створену»; термін виник у період розвитку німецького романтизму і може бути віднесений і до казок В. Вовк. Народна казка (*Märchen*) – явище усної традиції, певною мірою шаманський процес, тоді як літературна – явище мистецтва і його витвір, зразок, у якому вже не буде змін (тоді як існують різні варіанти і варіації народних казок). Утім, сама В. Вовк приавтоперекладі ідентифікує свої казки як *Märchen* [19], підкреслюючи зв'язок з фольклором, синкретичним мисленням; її *Märchen* – це і казка, і міф, і притча, і міська легенда; авторка і осучаснює жанр, і повертає до першовитоків, «очищуючи» значення терміна. Тут певною мірою може бути дотичним і синонім літературної казки – *Moderne Märchen* – тобто «сучасна казка». Варіації казок (створених на один сюжет), утім, також наявні ще з часів романтизму: так, записана братами Грімм народна казка “*Schneeweißchen und Rosenrot*” («Білосніжка і Червона Троянда») була оброблена Кароліною Шталь (*Karoline Stahl*, 1776 – 1837) під назвою

¹ Аналогічно цигани, оповідаючи власні казки не рідною їм мовою, словом «лісовик» називали чорта (або, ширше – духа), що самі й пояснювали; або тюркські народи в аналогічній ситуації «чортами» називали джинів або інших духів, певно, вважаючи, що чужомовна назва евфемістична і не накличе нечистої сили (О. С.)

«Невдячний карлик (гном)» (“Der undankbare Zwerg”).

Елемент магичності нагадує і французьке визначення казки (а французька та англійська мови В. Вовк також знає): просто «казка» – la conte merveilleux (звідси англійське marvelous), а чарівна – conte de feés. Звідси походить слово «фея», яке перейшло в англійську мову, ставши назвою для цілого клану міфічних істот фейрі (fairies; це ж означає і «чарівний»), а також термінів «чарівна казка» (fairy-tale, тоді як народна казка – folk-tale) і «феєрія».

Проте бразильські казки – це не лише традиційні для європейців побутові, чарівні або про тварин. Це й модель міфу: порушення табу, переслідування божеством героя, функція пожирання, екстатичний танець, музика як творення світу та ін. Ця модель часто не надто олітературена в записках і не розчленована, отже, становить інтерес для міфологічних досліджень.

Те ж саме можна сказати про найбільш архаїчні зразки українських казок – як-от карпатські, – а також казки ізольованих, часто гірських громад (наприклад, Альп – австрійські, швейцарські; Піренеїв – басконські та каталонські); бретонські, провансальські, африканські, циганські, малих народів Крайньої Півночі тощо: ці витвори можна назвати казками лише умовно. (Те ж саме стосується неадаптованого фольклору – один з прикладів – казки братів Грімм; можна згадати і найдавніші зразки скандинавських, лужицьких, естонських, французьких та інших казок). Натомість це скорше міфи, описи ритуалів, обрядів, іноді – бувальщини або легенди, проте не казки у сучасному або ж традиційному для європейців розумінні. Близькі до такого визначення й казки ірландців, валлійців, шотландців або віддалених графств Англії: часто це легенди або бувальщини. Від ритуалу тут можна простежити орієнтування на слухача та пристосованість озвучуваного «тексту» на певну містичну атмосферу: у темряві, біля вогнища, у громаді обраних (тільки чоловіків або тільки жінок, чи старійшин, пастухів тощо; звідси поділ оповідок або жанрів на «чоловічі» і «жіночі», «дорослі» і «дитячі»), або ж до чи після відправи обряду. Відсутність кінцівки (чи навпаки – трагічна, несправедлива кінцівка) або окремих притаманних казці елементів, а також висновку чи моралі, алогічні вчинки персонажів, нагнітання страшної атмосфери, розмита межа між казкою і сновидінням або (реальним випадком, часто з життя конкретного оповідача) – ознаки нерозчленованої архетиповості, яка втрачена в пізніших (олітературених) зразках. Останню проблему, зокрема, порушував Джанні Родарі у «Граматиці фантазії», згадуючи епізод у школі: на прохання гостя розповісти казку про Червону Шапочку (до речі, сюжет, відомий і в Італії) школяр озвучив не народну казку, «яку напевно розповідала йому бабуся, а іншу, у формі бездарних віршів» [13, с. 64]. Іншими словами, на-

родна казка перетворилася на олітературену та дидактичну (особливо якщо враховувати характер тодішньої освіти в Італії). Працюючи з учнями і застосовуючи ігрову методіку, вимагаючи розкутості, вигадкування нових сюжетних ходів і деталей, письменник насправді повертав дітей як співтворців і творців до фольклорної автентичності: вільна оповідь, не трансформована чужим, означала вільну фантазію, а відтак – спонукала згадувати форму казок дитинства, тобто більш первісні, народні. Таким чином, тут мається на увазі самовираження.

Казка-поема В. Вовк «Земля іскриста» (2016) побудована за принципом не стільки традиційної казки (народної чи літературної), скільки як містерія (що авторка застосовує часто) чи віршована драма, причому візуальна. Казкові мотиви тут простежуються імпліцитно з огляду на складну розробку сюжету. Основні принципи: дуалізм, боротьба героя і антигероя (знахар Остап, лікар – вовкулака Гнат; Юрко Смерека і його покровитель Юрій-Змієборець – Ящур, який нападає на Україну, тощо), порушення табу (Килина, Остапова дружина, виходить, попри заборону, за межі свого простору; цей мотив трагічного непослуху В. Вовк використовує неодноразово – як у «Баладі про хлопчика, що пішов у праліс», побудованій за бразильським фольклором [7, с. 195 – 196]); ініціація (викрадення вовкулакою Килини, що можна розуміти як відгомін посвячення героїні: заковтування нагадує сюжет про Червону Шапочку; реалізація, зростання до свого святого в Юрка Смереки – випробування боек). У казковому аспекті розроблено несвідоме чистої душею дитини Ксені, яка відзначена Богом і бачить дивні сни, зіллита з природою (тобто це також певна ініціація, а також творчість): «Ксеня сидить при вікні / І слухає тільки, як гриб росте» [3, с. 18]. Поєднуючи реальне та ірреальне в річищі магичного реалізму та неоміфологізму, В. Вовк розробляє прототипи згідно із законами ірраціонального, підносячи їх як символи і навіть міфологеми. Реалістичний підтекст тут угадується лише за знання біографії В. Вовк. Скажімо, знахар Остап нагадує батька авторки, глибоко освіченого лікаря Остапа Селянського, який трагічно загинув при бомбардуванні Дрездена; риси інших образів – гуцулів – у поемі також узяті з реальності: дитинство майбутньої письменниці провела в Кутах, Косові та ін., а під час регулярних відвідин України не полишає контакту з малою батьківщиною.

Дотичне питання – відтворення та будівля наново ритуалу в тексті. Це, зокрема, збірка оповідань «Напис на скарабею» (2007), яка містить віршовані вставки. Показовий розділ «Самба», де цитуються вплетені в дійство вуличні пісні, у тому числі про Діву Марію (у перекладі В. Вовк) [6, с. 11 – 16]. Отже, це бразильський ритуал, трансформований у вуличний фольклор, обробляється синтезовано з українським матеріалом.

Міфи і бразильські казки, як і твори В. Вовк, можуть нагадувати сни. Питання сновидіння як оніризму досліджене Ю. Григорчук у прозі В. Вовк [9, с. 203 – 212]. Аналізуючи поезію письменниці, можна стверджувати, що паралелі між віршами і сновидіннями у ліриці також яскраві, причому численні – один з прикладів – «Земля іскриста»: «Увечері човен з горіхової лущини / Везе Ксеню до Патагонії, / До Кападосії, чи до Малайзії...» [3, с. 19]. Авторка сама неодноразово стверджує на важливості сну як джерела фантазії (що помітно в її численних поезіях; сон може виступати і як синонім творчості, а також ілюзії, візії, галюцинації або альтернативної дійсності). Тобто це зміщення реальності. Герой потрапляє в інший простір у прямому розумінні (як у міфах, бувальщинах тощо). Важливе те, що архетипові моделі у сновидіннях (наприклад, переслідування персонажа чудовиськом) збігаються з міфічними. І тут можна дослідити паралелі між бразильськими й українськими казками. Показові закарпатські «Казки зелених гір» – оповіді Михайла Галиці, докладно досліджені О. Тиховською в монографії «Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект», 2011; у фрейдистському ключі розроблено сюжет однієї з «казок» (Смольницька О. Едипів комплекс у закарпатському фольклорі: аналіз легенди «Про римського папу Григорія» / Ольга Смольницька // Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць. Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Випуск 32. – Частина 2. – К.: Твім інтер, 2008. – С. 372 – 381). Тут цікавий сюжет казки «Про Білого Полянина», де герой після випробовувань потрапляє додому, але бачить, що там нема жодної живої істоти. Тобто це ілюстрація потойбіччя. «Дивиться: мати його зуби гострять об камінь на печі. А зуби ті довжиною по два метри кожний... Його мати після смерті стала не-

чистою і їла все живе, навіть мух» [10, 131]. Мати хоче з'їсти сина (типовий фрейдистський страх маскулінного персонажа), герой тікає від неї, а антигероїня з'їдає все довкруг і переборює чоловічих духів (виразників психічної енергії жертви) [14, с. 353]. Подібний сюжет є в бразильській казці, де за героєм – теж маскулінним – по сельві женеться фемінінне вогненне божество з метою пожирання та спалення [2, с. 52 – 53].

Вогонь і бажання божества спалити героя може означати і солярні риси. В. Вовк при особистому спілкуванні 2011 р. підкреслювала, що порівняно з українськими асоціаціями бразильські відрізняються: сонце у міфах останньої культури – гнівне божество, чия функція не тепло, зігрівання чи ласка (як у слов'янському сприйнятті), а спалення. Отже, це солярне божество викликало страх. Таке сприйняття пов'язано з особливостями клімату. Сама В. Вовк не виключає первісного, жорстокого змісту язичницьких обрядів і віддзеркалення цього у фольклорі (наведений нею при особистому спілкуванні у 2011 р. приклад задобрювання у відомій закличці «Іди, іди, дощику, / Зварю тобі борщику...», де, за словами письменниці, червоний колір борщу означає кров, приношену в жертву Перуну як богу грому).

Таким чином, сучасна літературна казка у творчості В. Вовк презентована різноманітно. Обряд, міф і казка часто несвідомо пов'язані в цієї письменниці. Авторка виступає і як власне деміург, творячи автентичні тексти, і як транслятор (оскільки в творах наявні належні їй переклади з португальської та інших мов). Казка у В. Вовк не суто дитяча лектура і, часто попри вдавано-лапідарний стиль, часто розрахована на елітарну аудиторію. Робота має перспективу продовження, оскільки казка у В. Вовк має розглядатися ширше у зв'язку з різними культурами, причому за допомогою різноманітних класифікацій та методик.

Література

1. Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Монографія / Олександр Астаф'єв. – К.: Смолоскип, 1998– 313 с.
2. Бразильские сказки и легенды / Пер. с португ. под ред. Инны Тыняновой. Предисловие И. Тертерян. – М.: Государственное издательство художественной литературы, 1962. – 240 с.
3. Вовк В. Земля іскриста (Казка-поема) / Віра Вовк. – Ріо-де-Жанейро, 2016. – 40 с.
4. Вовк В. Зеніт / Віра Вовк. – Ріо-де-Жанейро – Львів : БаК, 2012. – 102 с.
5. Вовк В. Казки і містерії / Віра Вовк. – Львів : БаК, 2013. – 152 с.
6. Вовк В. Напис на скарабею / Віра Вовк. – Львів : БаК, 2007. – 124 с.: іл.
7. Вовк В. Поезії / Віра Вовк. – К.: Родовід, 2000. – 422 с.
8. Вовк В. Три бразильські легенди / Віра Вовк. – Ріо-де-Жанейро, 1961 – 2015. – 52 с.
9. Григорчук Ю. М. Проза Віри Вовк: виміри сакрального / Ю. М. Григорчук. – Брустурів : Дискурс, 2016. – 364 с.: іл.
10. Казки зелених гір. – Ужгород : Вид-во «Карпати», 1965. – 232 с.
11. Мифы, сказки, легенды Бразилии / Пер. с португ./ сост. Е. В. Огнева. – М.: Худ. лит., 1987. – 328 с., ил.
12. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки / Научная редакция, текстологический комментарий И. В. Пешкова / В. Я. Пропп. – М.: Изд-во «Лабиринт», 2000. – 336 с.
13. Родари Дж. Грамматика фантазии. Введение в искусство придумывания историй / Джанни Родари. – М.: Прогресс, 1978. – 212 с.

14. Смольницька О. Психоаналітичні дослідження Ніли Зборовської в річищі неоміфологізму: порівняння з творчістю Віри Вовк / Ольга Смольницька // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія. – 2015. – Вип. 18 – 20. – С. 353.
15. Тертерян И. Предисловие / И. Тертерян// Бразильские сказки и легенды/ Пер. с португ. под ред. Инны Тыняновой. Предисловие И. Тертерян. – М. : Государственное издательство художественной литературы, 1962. – С. 4.
16. Fairy tales from Brazil. How and why tales from Brazilian folk-lore : by Elsie Spicer Eells. – New York : Dodd, Mead & Company, 1917. – 210 pp.
17. Falconi I. M., Farago A. C. Contos de Fadas: origem e contribuições para o desenvolvimento da criança /Isabela Mendes Falconi, Alessandra Corrêa Farago // Cadernos de Educação: Ensino e Sociedade, Bebedouro-SP, 2 (1): 85-111, 2015.
18. Online etymology dictionary [Electronic source]. – <http://www.etymonline.com/index.php?term=marchen>, English. (16.05.2016).
19. Wowk W. Märchen und Legenden / Wira Wowk. – Tübingen – Rio-de-Janeiro, 1945 – 2015. – 128 S.

Ольга Смольницкая
ЛИТЕРАТУРНАЯ СКАЗКА В ТВОРЧЕСТВЕ ВЕРЫ ВОВК:
УКРАИНСКО-БРАЗИЛЬСКИЕ СВЯЗИ

Аннотация. В статье прослеживаются параллели между украинскими и бразильскими народными сказками и воспроизведение такого синтеза в произведениях Веры Вовк. Доказано, что источником сказки в данном случае является миф, причем в случае бразильской как менее расчлененной и более архаичной миф выступает особенно остро. Прослежен терминологический дискурс для анализа восприятия феномена сказки в украинском, германском, иберийском и собственно бразильском (индейско-африканском) сознании. Приведена этимология слова «сказка» в разных языках, с которыми присутствует контакт у Веры Вовк как полиглота.

Осуществлен компаративный анализ украинских, бразильских, немецких и других мотивов. Рассмотрены особенности народной и литературной сказки. Акцентируется на рассказывании сказок как особом ритуале закрытых общин. Привлекается опыт народов, обладающих не до конца расчлененным сознанием, выводятся общие архетипические черты.

Ключевые слова: архаичность, сказка, миф, бразильский фольклор, терминология, Вера Вовк.

Olha Smolnytska
THE LITERARY FAIRY TALE IN THE WORKS OF VIRA VOVK:
UKRAINIAN AND BRAZILIAN CONNECTIONS

Summary. The article traces the parallels between Ukrainian and Brazilian folk tales and outlines a synthesis of their motifs in the works of Vira Vovk. It is proved that a myth is a source of fairy tales in this case, and in the case of Brazil as a less disjointed and more archaic myth appears particularly obvious. Terminological discourse to analyze the perception of the phenomenon of fairy tales in Ukrainian, German, Iberian and the actual Brazilian (Indian and African) consciousness, is made. The etymology of the word “fairy tale” in different languages, with which Vira Vovk has a contact as a polyglot, is given.

A comparative analysis of the Ukrainian, Brazilian, German and other motives is made. The features of folk tale and literary fairy tale are lighted up. The attention to the telling of fairy tales as a special ritual of gated communities is made. The experience of peoples (nations) who have not been fully dissected consciousness is complimented, and common archetypal features (patterns) are drawn.

Key words: archaic, fairy tale, myth, Brazilian folklore, terminology, Vira Vovk.

Стаття надійшла до редакції 11.07.2016 р.

© **Смольницька Ольга Олександрівна** – кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу української філології Науково-дослідного інституту українознавства МОН України.